

Plan van aanpak compensatie Das

Uitwerking dassencompensatie Regionaal Bedrijventerrein Laarakker

Concept

Laarakker B.V.

Grontmij Nederland bv
Eindhoven, 8 juni 2009

Verantwoording

Titel : Plan van aanpak compensatie Das

Subtitel : Uitwerking dassencompensatie Regionaal Bedrijventerrein Laarakker

Projectnummer : 276893

Referentienummer : 276893.ehv.211.R001

Revisie : 00

Datum : 8 juni 2009

Auteur(s) : R. Theunisz

E-mail adres : ron.theunisz@grontmij.nl

Gecontroleerd door : R. van Schijndel

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : A. Stegehuis

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Zernikestraat 17
5612 HZ Eindhoven
Postbus 1265
5602 BG Eindhoven
T +31 40 265 12 11
F +31 40 244 37 97
zuid@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Leeswijzer	5
2	Afbakening dassencompensatiegebied	6
2.1	Inleiding.....	6
2.2	De Dassencorridor	6
2.3	Zoekgebied compensatie dassenleefgebied RBL, Dassennota	7
2.4	Ruimteclaims gemeente Cuijk	7
3	Uitwerking dassencompensatie RBL	9
3.1	Zoekgebied compensatie leefgebied Das.....	9
3.2	Zoekresultaten	10
3.3	De kaart compensatie dassenleefgebied Laarakker	11
3.4	Totalisatie van aan te leggen landschapselementen.....	12
4	Wijze van uitwerking en kosten	13
4.1	Algemeen	13
4.2	Hagen.....	13
4.3	Houtsingels	14
4.4	Houtwallen	14
4.5	Dassenbosjes	14
4.6	Weiland	14
4.7	Dassentunnels	14
4.8	Kosten	16

Bijlage 1: Kaart compensatie dassenleefgebied Laarakker

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Ten noordoosten van Haps, gemeente Cuijk wordt Regionaal Bedrijventerrein Laarakker (RBL) gerealiseerd. Het plangebied valt voor een groot deel binnen dassenleefgebied, zoals dit is aangegeven binnen de Groene Hoofdstructuur (zie figuur 1.1.). In de Integrale dassennota Cuijk (referentie 145799.R002 d.d. 23 juni 2003) zoals door de gemeenteraad van Cuijk vastgesteld in juni 2003 en het Natuurcompensatieplan Bedrijvenpark Laarakker (referentie 261769.ehv.211.R001 d.d. 12 maart 2009), is de compensatie van dassenleefgebied al beschreven. Het betreft aanleg van 15 kilometer aan landschapselementen.

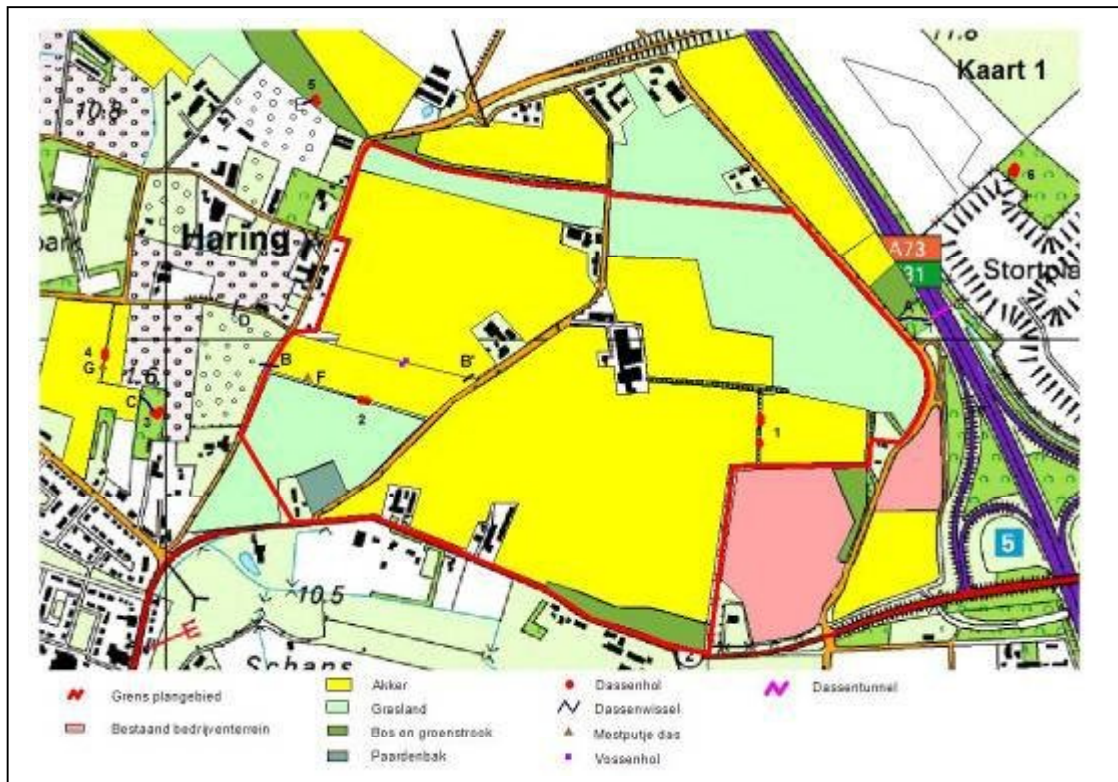
De aanleiding voor het schrijven van een plan van aanpak komt voort uit het voornoemde Natuurcompensatieplan. Dit plan is ter beoordeling verstuurd naar de Provincie Noord-Brabant. In de beoordelingsbrief van de provincie (referentie 1473524/1526518 d.d. 8 april 2009) is aangegeven dat het compensatievoorstel nog niet is uitgewerkt tot inrichtingsniveau. Dit plan van aanpak is een uitwerking van de compensatie van het dassenleefgebied dat verdwijnt met de ontwikkeling van het bedrijventerrein Laarakker.

Figuur 1.1 *Dassenleefgebied ligt deels binnen het plangebied*

Bron: provincie Noord-Brabant

Figuur 1.2 Kaart van de twee dassenburchten binnen het plangebied

Bron: vereniging Das en Boom

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt aangegeven op welke gebieden ruimteclaims liggen binnen de gemeente Cuijk. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 de compensatie van dassenleefgebied ten gevolge van de ontwikkeling van het bedrijventerrein binnen een begrensd zoekgebied, verder uitgewerkt. Hoofdstuk 4 beschrijft de wijze van uitwerking en bevat een globale kostenraming.

2 Afbakening dassencompensatiegebied

2.1 Inleiding

De provincie Noord-Brabant en de gemeente Cuijk zijn reeds enige tijd bezig met de bescherming van de leefgebieden van de Das. De provincie heeft een dassencorridor vastgesteld dat over een deel van het grondgebied van Cuijk loopt en de gemeente heeft een dassennota vastgesteld met een uitwerking van dassencompensatiegebieden. Tot slot zijn er meerdere ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente Cuijk die voor ruimteclaims vanuit natuurcompensatie (waaronder dassencompensatie) zorgen. Tot slot zijn er ook claims in de vorm van woningbouwgebieden en bedrijventerreinen waar geen compensatie kan plaatsvinden.

2.2 De Dassencorridor

In 1998 is door de provincie een kaart ontwikkeld waarop indicatief een beeld wordt geschetst van de (kern) leefgebieden en de samenhang tussen populaties van de Das. Samen met de vereniging Das en Boom is met behulp van deze kaart een specifieke kaart ontwikkeld voor de gemeente Cuijk. De kernpopulaties van dassen bevinden zich in het Maasheggenlandschap (zuidoostelijk van Cuijk), de stuwwal bij Nijmegen en het Reichswald (oostelijk van Cuijk), de Maasuitwaerden tussen Overasselt en Heumen in Gelderland (noordelijk van Cuijk) en het dal van de Raam (westelijk van Cuijk). Het is belangrijk dat populaties elkaar kunnen bereiken zodat de soort niet uitsterft. Daarom is er op kaart een brede verbindende zone aangegeven waarbinnen de Das zich zou moeten kunnen uitbreiden. Dit leidt, wanneer de zone geschikt (er) gemaakt wordt voor de Das, tot betere uitwisseling van kernpopulaties en dus voor een grotere zekerheid van duurzame instandhouding van de Das. Met het vaststellen van de Dassennota heeft de gemeenteraad zich tevens geconformeerd aan deze dassencorridor.

Figuur 2.1 Dassencorridor (indicatief)

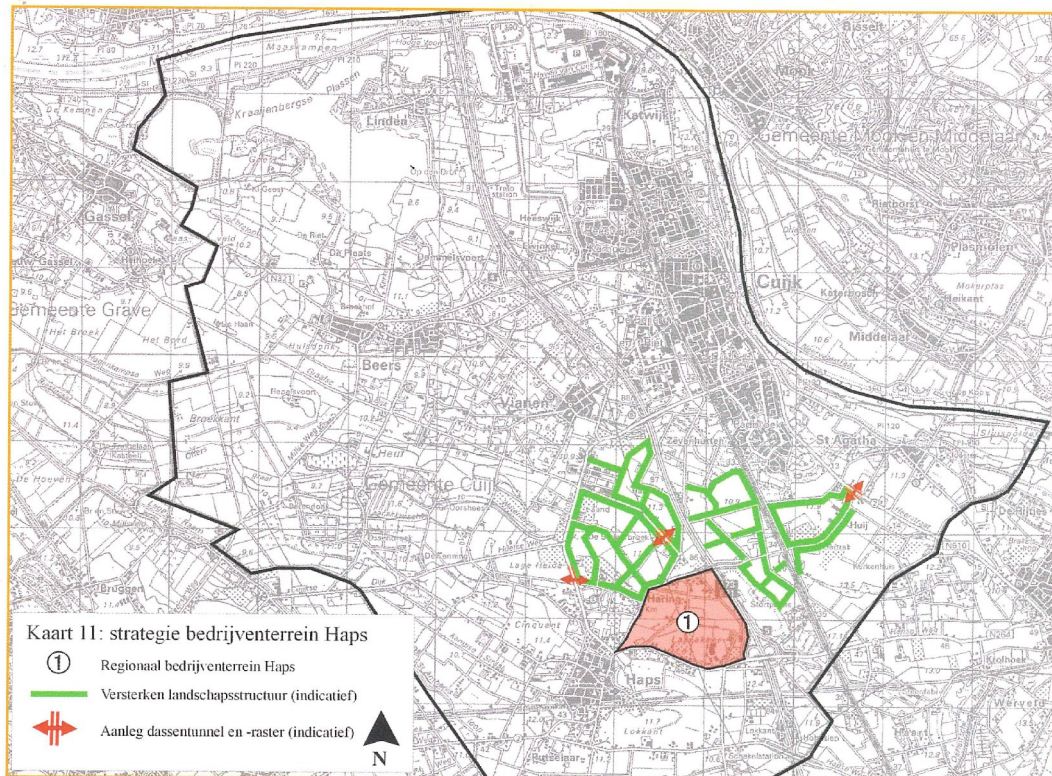

Bron: Dassennota

2.3 Zoekgebied compensatie dassenleefgebied RBL, Dassennota

In de door de gemeenteraad vastgestelde Dassennota (2003) is al een indicatief zoekgebied voor compensatie van het verloren gaan van dassenleefgebied als gevolg van de ontwikkeling van het bedrijventerrein aangegeven. Dit zoekgebied valt binnen de op de provinciale "Dassenkaart" aangegeven dassencorridor. Het betreft het gebied direct ten noorden van het plangebied en is gebaseerd op verbetering van de (na het bouwrijp maken van de gronden voor de bouw van het bedrijventerrein) resterende delen van de twee bestaande dassenterritoria. Indicatief zijn op de kaart al landschapselementen ingetekend (zie figuur 2.2).

Figuur 2.2 Compensatie dassenleefgebied bedrijventerrein

Bron: Dassennota

In de Dassennota worden tevens de volgende maatregelen aangegeven: aanleg van 3 dassen tunnels (met bijbehorende voorzieningen) en de aanleg van een 25 meter brede bufferzone aan de noordzijde van het bedrijventerrein. De dassentunnels vallen binnen deze compensatiemaatregelen. De aanleg van de bufferzone valt buiten deze compensatiemaatregelen.

2.4 Ruimteclaims gemeente Cuijk

Binnen de gemeente Cuijk vinden op grote schaal ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Deze ontwikkelingen hebben ruimteclaims tot gevolg. Deze ruimteclaims bestaan uit claims voor stedelijke ontwikkelingen (woningbouw, bedrijventerrein) en uit natuurcompensatieclaims (waaronder dassencompensatie). Om duidelijk in beeld te krijgen in welk gebied de dassencompensatieverplichting ten aanzien van het te ontwikkelen bedrijventerrein plaats zou kunnen vinden is het grondgebied van Cuijk verdeeld in gebieden waarop de betreffende claims liggen.

De belangrijkste gebiedsclaims zijn:

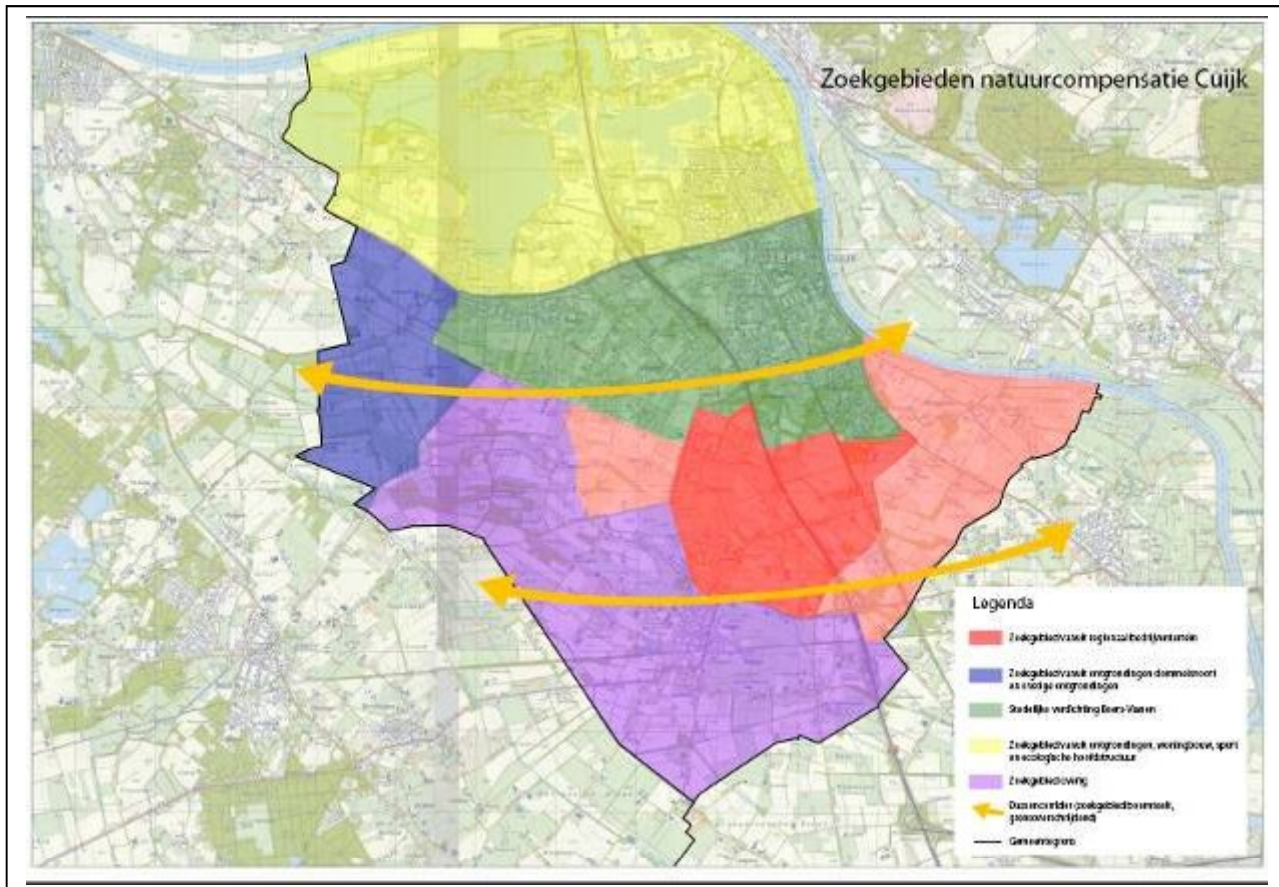
- Noordelijk ontgrondingsgebied: Het noordelijke deel van de gemeente is voor het grootste deel ontgrond zodat daar het gebied bestaat uit water. Als gevolg van deze ontgrondingen

(deels binnen de Ecologische hoofdstructuur) zijn compensatieverplichtingen ontstaan. Deze compensaties zijn en worden deels in het noordelijke ontgrondingsgebied zelf uitgevoerd;

- Recreatiegebied Dommelsvoort: In verband met de ontwikkeling van recreatiegebied Dommelsvoort in het zuidwestelijk deel van de gemeente Cuijk en een deel van de gemeente Grave (projectgebied Gassels Broek) vindt in hetzelfde gebied natuurcompensatie plaats;
- Stedelijke verdichting Beers-Vianen: In het midden van het grondgebied van de gemeente Cuijk ligt een gebied dat in de Dassennota wordt aangeduid als "stedelijke verdichting Beers-Vianen". Logischerwijs komen hier ook compensatieverplichtingen uit voort (die bij voorkeur zo dicht mogelijk bij het verloren gegane leefgebied moeten plaatsvinden).

Ten aanzien van het gebied ten westen en zuiden van Haps ligt een aantal kleine compensatieclaims in verband met de ontwikkeling van de ecologische verbindingzone st. Anthonisloop, bosaanleg en inrichting van een terrein voor training van politiehonden en compensatie voor de in ontwikkeling zijnde Ruimte Voor Ruimte locatie de Messemaker. Daarnaast ligt ook een deel van de Dassencorridor in dit gebied. Ook liggen er nog wat qua oppervlakte kleinere ruimteclaims als gevolg van woningbouw en aanleg van sportaccommodaties waar ook weer compensatieverplichtingen uit voortvloeien. In figuur 2.3 zijn de diverse ruimteclaims weergegeven.

Figuur 2.3 Ruimteclaims Cuijk

De conclusie is dat binnen het met rood en lichtrood aangegeven gebied en eventueel in het met paars aangegeven gebied kan worden gecompenseerd voor het regionaal bedrijventerrein Laarakker. Het rode gebied is hierbij het meest logische omdat dat er voor gekozen is zo dicht mogelijk tegen het plangebied aan te compenseren (om voor de twee binnen het plangebied en directe omgeving levende dassenfamilies uitwijkmogelijkheden te bieden). Daarnaast heeft compensatie binnen de dassencorridor de voorkeur boven compensatie daarbuiten.

3 Uitwerking dassencompensatie RBL

3.1 Zoekgebied compensatie leefgebied Das

De voorgestelde aanleg van 15 kilometer aan landschapselementen als gevolg van het verloren gaan van dassenleefgebied wordt door alle partijen (provincie, gemeente Cuijk, Dassenwerkgroep Brabant en vereniging Das en Boom) gezien als het uitgangspunt voor compensatie van het dassenleefgebied dat als gevolg van het aanleggen van het bedrijventerrein verloren gaat.

Met betrekking tot de compensatie van het leefgebied van de Das is er een onderscheid gemaakt in:

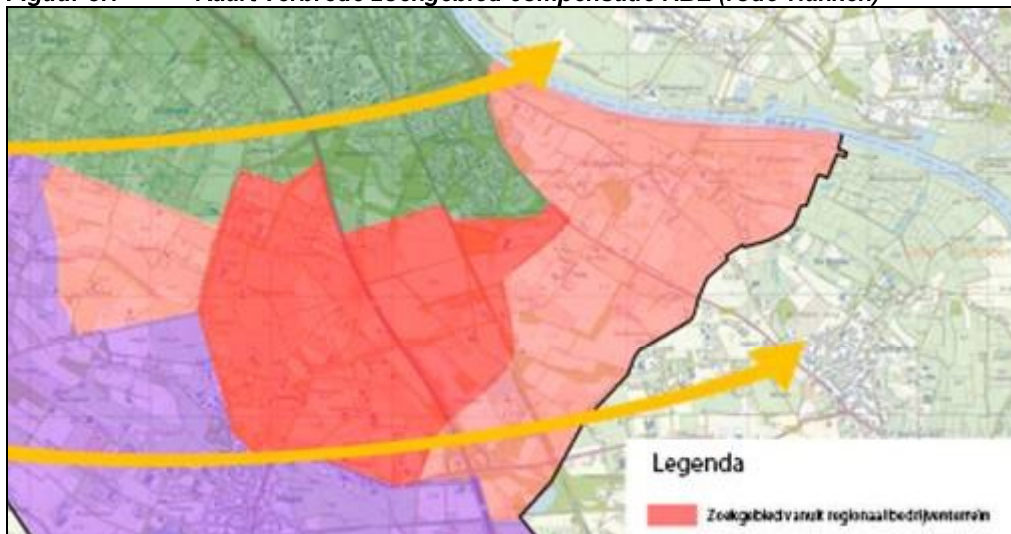
- Effect; uit een nog niet gepubliceerd onderzoek van de Dassenwerkgroep Brabant blijkt dat er binnen de Dassencorridor verschillende leefgebieden zijn voor de Das die variëren van zeer slecht tot goed. Het realiseren van landschapselementen in slechte tot zeer slechte leefgebieden voor de Das sorteren meer effect dan dezelfde maatregelen in reeds goede leefgebieden voor de Das.
- Realisatiesnelheid; De realisatiesnelheid van de landschapselementen voor de dassencompensatie is een andere belangrijke voorwaarde. Dit is de reden dat eerst gekeken is naar gemeentelijke gronden met 1 jarige pacht (hoge realisatiesnelheid), vervolgens naar gronden met 6-jarige pacht en tot slot naar eventuele particuliere gronden (lage realisatiesnelheid).

Het noordelijke deel van het zoekgebied zoals in de Dassennota van de gemeente Cuijk is aangegeven wordt gekenmerkt al goed dassenleefgebied waardoor effect van het aanbrengen van landschapselementen minder groot is. In het zuidelijke deel van dit zoekgebied is het dassenleefgebied slecht zodat daar de prioriteit voor de compensatie wordt gelegd. In het aanliggende gebied ten oosten en westen zijn de dassenleefgebieden ook slecht tot zeer slecht van kwaliteit. Het zoekgebied wordt daarom met deze territoria uitgebreid en binnen dat verbrede zoekgebied wordt zo concreet mogelijk aangegeven waar compensatie kan plaatsvinden (zie figuur 3.1).

Naast de mate van effect speelt ook de realisatiesnelheid een rol. Er zal eerst gekeken worden naar makkelijk te realiseren compensaties en pas daarna naar minder makkelijk te realiseren compensaties.

Anders dan in de Dassennota en het natuurcompensatieplan wordt ook de aanleg van bos (woongebied) en weiland (foerageergebied) meegenomen in de compensatie. Bos en weiland vormen essentiële onderdelen van het leefgebied van dassen. Wanneer er hoogteverschillen in deze bossen worden aangebracht worden deze bossen gebruikt voor het graven van burchten. De oppervlakte van de aan te leggen dassenbosjes en weilanden worden in mindering gebracht op de aangegeven 15 kilometer. Hiervoor is een omrekenfactor gebruikt waarbij het gemiddelde is genomen van de breedte van een houtsingel (5 meter) en de breedte van een haag (2,5 meter). Dit resulteert in een omrekenfactor van $3.750 \text{ m}^2 \text{ bos/weiland} = 1 \text{ km houtsingel}$.

Figuur 3.1 Kaart verbrede zoekgebied compensatie RBL (rode vlakken)

3.2 Zoekresultaten

Aan de hand van het effect en de realisatiesnelheid van de te ontwikkelen landschapselementen ten behoeve van de dassencompensatie voor het regionaal bedrijventerrein Laarakker is de volgende zoekvolgorde bepaald. Hierbij vormt niet het oorspronkelijke zoekgebied (Dassennota) maar het verbrede zoekgebied (figuur 3.1) het uitgangspunt. De volgende criteria zijn hierbij gehanteerd:

1. Groot effect, hoge realisatiesnelheid;
2. Groot effect, matige realisatiesnelheid;
3. Minder groot effect, hoge realisatiesnelheid;
4. Minder groot effect, matige realisatiesnelheid.

Ad 1: Groot effect, hoge realisatiesnelheid

Binnen het verbrede zoekgebied is gekeken naar de grootste behoefte aan verbetering van het leefgebied en dus het grootste positieve effect, gecombineerd met de inzet van makkelijk te verkrijgen grond. Dit is in bezit zijnde grond (1a) en gemeentelijke grond waarop 1 jarige pacht rust (1b). Daarnaast wordt gekeken naar compensatie op gemeentelijke grond in combinatie met andere functies (1c).

Ad 2: Groot effect, matige realisatiesnelheid

Binnen het verbrede zoekgebied is gekeken naar de grootste behoefte aan verbetering van het leefgebied en dus het grootste positieve effect, gecombineerd met het wijzigen van langdurige pachtconstructies (2a) en het aankopen van particuliere gronden (2b).

Ad 3: Minder groot effect, hoge realisatiesnelheid

Binnen het verbrede zoekgebied is gekeken naar het deel van het zoekgebied waar de kwaliteit van het leefgebied nog behoorlijk is danwel het effect minder groot is door andere (storende) factoren, gecombineerd met de inzet van makkelijk te verkrijgen grond (gemeentelijke gronden met 1-jarige pacht) en compensatie op gemeentelijke grond in combinatie met andere functies.

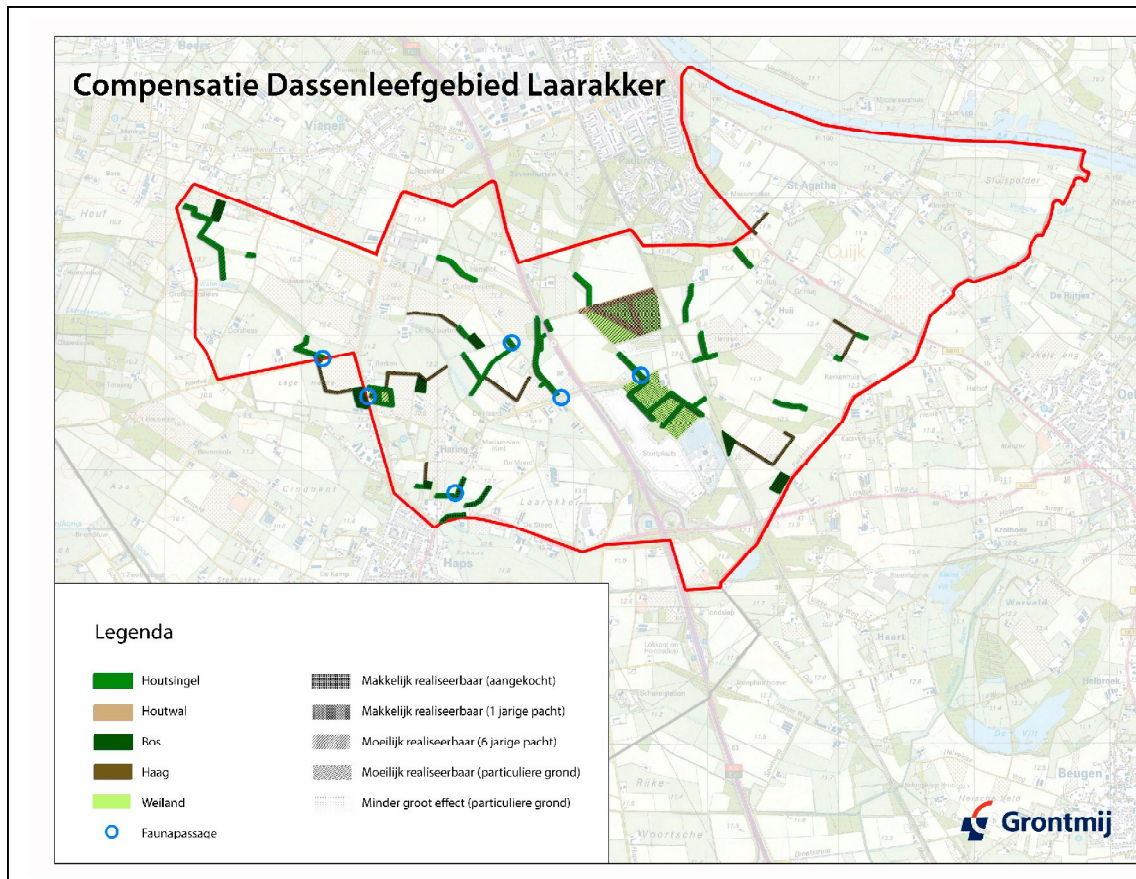
Ad 4: Minder groot effect, matige realisatiesnelheid

Binnen het verbrede zoekgebied kan indien nodig worden gekeken naar het deel van het zoekgebied waar de kwaliteit van het leefgebied nog behoorlijk is, gecombineerd met het aankopen van gronden en het wijzigen van langdurige pachtconstructies.

3.3 De kaart compensatie dassenleefgebied Laarakker

De uiteindelijke zoekresultaten zijn aangegeven op de kaart "compensatie dassenleefgebied Laarakker". Deze kaart is tevens als bijlage 1 toegevoegd. De kaart is tot stand gekomen in overleg met de vereniging Das en Boom en Dassenwerkgroep Brabant.

Figuur 3.2: Kaart compensatie dassenleefgebied Laarakker

3.4 Totalisatie van aan te leggen landschapselementen

Binnen categorie 1c (op gemeentelijke grond in combinatie met andere functies) en categorie 3 (minder groot effect, hoge realisatiesnelheid) is geen geschikte locatie gevonden. In de overige categorieën zijn wel locaties gevonden. De uitsplitsing van de gevonden locaties, gecombineerd met het type landschapselement dat daar gerealiseerd kan worden is in onderstaande tabel weergegeven.

Zoekgebied	Landschapselement	Opp in m2	Kilometer
1a. Groot effect- makkelijk te realiseren (in bezit)	Houtsingel	3000	0,6
1b. Groot effect- makkelijk te realiseren (eenjarige pacht);	Houtwal	5500	1,1
	Weiland	86329	*
2a. Groot effect- moeilijker te realiseren (6 jarige pacht)	Houtsingel	4000	0,8
	Houtwal	3500	0,7
	Bos met reliëf	41247	11
	Weiland	51400	*
2b. Groot effect- moeilijker te realiseren (particuliere gronden)	Houtsingel	24500	4,9
	Brede haag	8500	3,4
	Bos met reliëf	26490	7,1
	Weiland**	113654	*
4. Minder groot effect- moeilijker te realiseren (particuliere gronden)	Houtsingel	3000	0,6
Totaal		371120	30,1

* weilanden zijn niet doorgerekend omdat met lijnvormige elementen en bosjes de te compenseren lengte ruimschoots wordt gehaald.

** Mogelijk te verkrijgen akkerbouwperceel, voor een groot deel om te vormen naar weiland.

Er wordt ongeveer 12 kilometer aan lijnvormige landschapselementen (houtsingel, haag en houtwal) aangelegd. Daarnaast vertegenwoordigen de aan te leggen bosjes ook nog eens 18 kilometer. Hierop is de eerder genoemde omrekenfactor: 3.750 m² bos/weiland = 1km houtsingel van toepassing. Daarnaast kan vrij gemakkelijk weiland worden gerealiseerd. Weiland maakt een essentieel onderdeel uit van het dassenleefgebied. Het aanleggen van weilanden is relatief goedkoop en kan voor een groot deel geschieden binnen categorie 1b. (groot effect-makkelijk te realiseren: eenjarige pacht. Daarnaast is wellicht aankoop/ruil van een groot akkerbouwperceel mogelijk.

4 Wijze van uitwerking en kosten

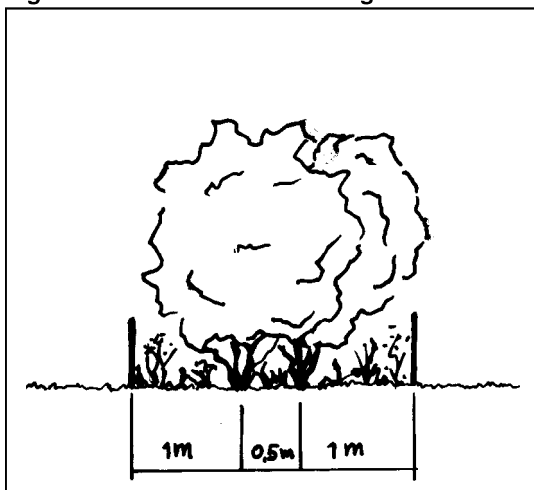
4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt kort aangegeven welke de aan te leggen landschappelijke elementen zijn en welke richtlijnen hiervoor aangehouden worden. De landschappelijke structuur wordt versterkt door de aanleg van landschapselementen. De keuze van de beplanting is niet alleen gebaseerd op de habitatcriteria van de Das, maar ook op de aard van het landschap. Zo wordt er voor gekozen langs boomkwekerijpercelen in principe geen houtsingels of houtwallen aan te leggen maar hagen. Daarnaast passen hagen beter in het gebied in de buurt van de Maas. Houtwallen en singels liggen van oudsher langs akkers en weilanden in de wat hoger gelegen zandgebieden.

4.2 Hagen

De aanleg van 2,5 meter brede en maximaal 1,5 meter hoge hagen bestaat uit voor dit land- schapstype karakteristieke soorten als Meidoorn (40%), Sleedoorn (10%), Hazelaar (10%), Kardinaalsmuts (10%), Lijsterbes (10%), Hondstroos (10%) en Gelderse roos (10%) die in drie- hoeksverband en in 2 rijen met een onderlinge afstand van 0,50 meter worden aangeplant.

Figuur 4.1 Voorbeeld haag

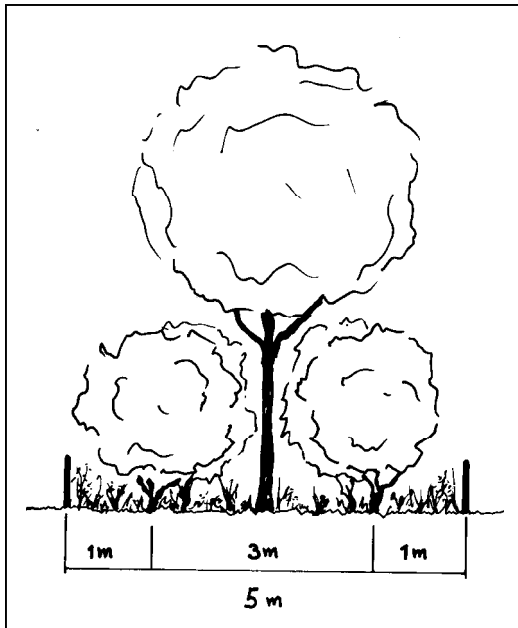

Bron: Dassennota

4.3 Houtsingels

Er is gekozen voor de aanleg van 5 meter brede singels met de boomvormers Zomereik (70%), Zoete kers (15%) en Es (15%) in het midden, en de (besdragende) struiken Meidoorn (20%), Sleedoorn (20%), Lijsterbes (20%), Hondсроos (20%) en Hazelaar (20%) aan de randen. Er wordt in driehoeksverband in 3 rijen aangeplant met 1,5 meter tussen de rijen. In de middelste rij wordt om de 10 meter een boom geplant.

Figuur 4.2 Houtsingel

Bron: Dassennota

4.4 Houtwallen

Houtwallen bestaan uit een verhoogd grondlichaam met daarop de beplanting. Ten aanzien van de beplanting kan het voor de houtsingels voorgestelde assortiment gebruikt worden. De breedte is 5 meter waarbij in het midden een hoogte bereikt wordt van 1,5 meter.

4.5 Dassenbosjes

Voor het aanleggen van de dassenbosjes wordt gebruikgemaakt van de soorten Zoete kers, Zomereik, Beuk, Es, Hazelaar en Lijsterbes. De randen worden beplant met Meidoorn, Sleedoorn, Hondсроos. Er wordt gezorgd voor voldoende reliëf zodat er nieuwe burchten kunnen worden gebouwd. Er wordt geen grond aangevoerd. Voor het maken van hoogteverschillen worden in het terrein zelf laagtes en hoogtes aangebracht.

4.6 Weiland

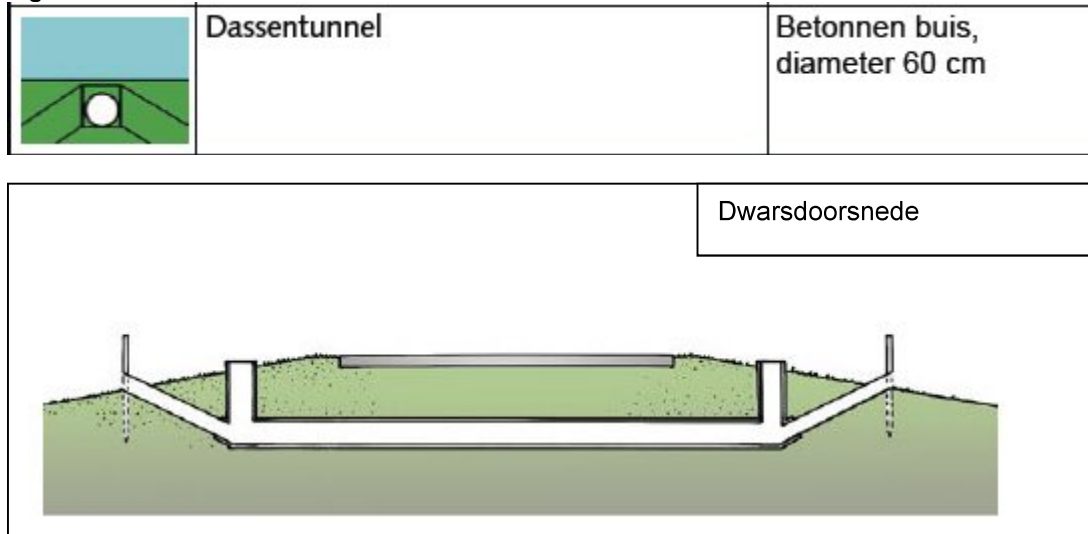
Akkerland wordt bewerkt en ingezaaid met gras (weidemengsel). Het voorjaar na de oogst wordt het land omgespit of geploegd, daarna gefreesd of geharkt. Daarna inzaaien met een weidemengsel.

4.7 Dassentunnels

Er worden 3 dassentunnels aangebracht. De dassentunnels bestaan uit aan elkaar geschakelde betonnen buizen van 50 to 60 centimeter doorsnede (binnenkant buis). Tevens wordt afrastering langs de weg geplaatst. De lengte van de afrastering verschilt per situatie. De afrastering moet zorgen voor geleiding naar de tunnel. De tunnel moet bij voorkeur worden aangelegd in

een vaste looproute voor de Das. Vaak steekt de Das over daar waar aan weerszijden van de weg landschapselementen gelegen zijn.

Figuur 4.4 Dassentunnel

Bron: Leidraad faunavoorzieningen voor wegen (Rijkswaterstaat)

4.8 Kosten

Er is gekozen voor de methodiek die ook ten aanzien van het gebied Hassels Broek (compensatie Dommelsvoort) wordt toegepast. Deze methodiek is op zijn beurt weer afkomstig van de systematiek zoals gehanteerd wordt voor het verstrekken van vergoedingen in het kader van het groen-blauwe stimuleringskader van de Provincie Noord-Brabant. De totaalkosten voor de vergoedingen die worden verstrekt ten aanzien van inkomstenderving en aanleg van de aangegeven landschapselementen door particulieren worden ingeschat op € 350.000,- euro (exclusief BTW). In plaats van aankoopkosten wordt er eenmalig een vergoeding voor inkomstenderving verstrekt van €1.300,- per hectare. De betreffende eigenaar/ pachter legt zelf de landschapselementen aan en ontvangt daarvoor een aanlegvergoeding.

De jaarlijkse beheerkosten (vergoedingen) worden ingeschat op € 13.000 euro per jaar (inclusief BTW). De weilanden worden opnieuw verpacht waardoor opnieuw inkomsten worden genereerd. Dit bedrag dient (exclusief BTW) aan de beheerbegroting te worden toegevoegd.

Naast landschapselementen is ook rekening gehouden aanleg en onderhoud van drie dassentunnels. De berekening van de kosten ten aanzien van de aanleg van dassentunnels is afkomstig uit de Leidraad faunavoorzieningen (Rijkswaterstaat). De berekening ten aanzien van de rasters uit de vergoedingensystematiek van het groen-blauwe stimuleringskader. De onderhoudskosten zijn ingeschat.

Tabel 4.1 Kosten aanleg

Landschapselement	Aanlegkosten (euro)
Houtsingel	78600
Houtwal	20500
Haag	19500
Bos	156000
Weiland	20500
Dassentunnel	27400
Overig	Kosten
Inkomstenderving en ontbinden pacht	36000
Totaal	358500

